

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓

เอกสารประกอบการเรียน รูปแบบอินโฟกราฟิก

สารภูมิศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

ครูพรหมพิริยะ อยู่สุข

ตำแหน่ง ครู

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียน รูปแบบอินโฟกราฟิก สารภูมิศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ รหัสวิชา สด๒๑๐๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้ ได้เรียบเรียงเนื้อหาตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในสารภูมิศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา เอกสารประกอบการเรียน รูปแบบอินโฟกราฟิกเล่มนี้ แบ่งเป็น ๔ หน่วย การเรียนรู้ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ รวมทั้งส่งเสริม จินตนาการในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน วางไว้

การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนอินโฟกราฟิกเล่มนี้ ผู้จัดทำได้ ศึกษาค้นคว้า เนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูลรวมถึงเอกสารต่าง ๆ หลายเล่ม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการเรียนที่มีความถูกต้องสมบูรณ์และ เหมาะสม กับผู้เรียนมากที่สุด

ครูพรหมพิริยะ อยู่สุข

ครูต้น

สารบัญ

เป้าหมายการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐)

สาระภูมิศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถใช้ทักษะ กระบวนการ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมตามสาเหตุและปัจจัย อันจะนำไปสู่การปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เพื่อให้การเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดทิศทางการ สำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ที่สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งพัฒนาให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ จึงได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย (๑) ความรู้ความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ (๒) ความสามารถทางภูมิศาสตร์ (๓) กระบวนการทางภูมิศาสตร์ (๔) ทักษะทางภูมิศาสตร์

*สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ,
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐), หน้า ๒

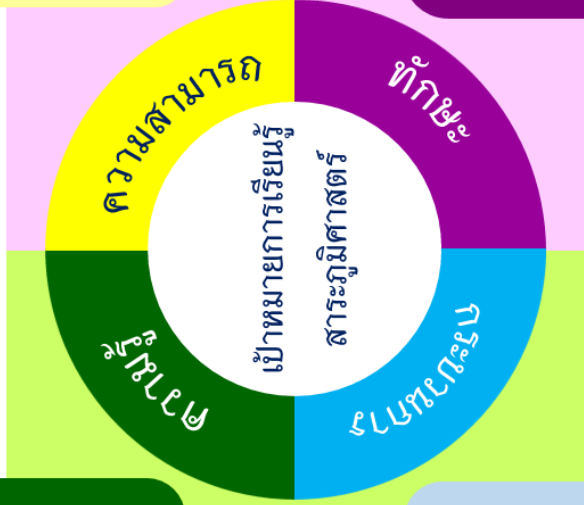
ผังเป้าหมายการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐)

ลักษณะทางกายภาพของโลก

- การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
- กระบวนการทางภูมิศาสตร์
- การใช้ภูมิสารสนเทศ
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

สมรรถนะสำคัญ

- การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์
- การรวบรวมข้อมูล
- การจัดการข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การสรุปเพื่อตอบคำถาม

- ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์
- การใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์
- การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- การสังเกต
- การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์
- การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
- การคิดเชิงภูมิสัมพันธ์
- การคิดแบบองค์รวม
- การใช้เทคโนโลยี
- การใช้สถิติพื้นฐาน

การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo - literacy)

ความสามารถทางภูมิศาสตร์

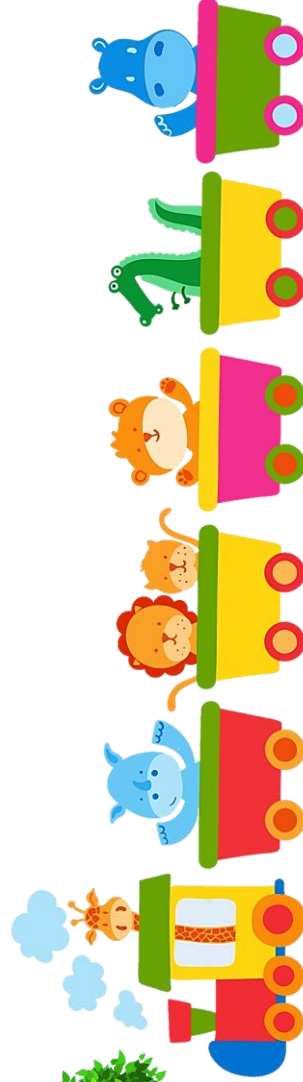
- ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์
- การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์
- การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

กระบวนการทางภูมิศาสตร์

- การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์
- การรวบรวมข้อมูล
- การจัดการข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การสรุปเพื่อตอบคำถาม

ทักษะทางภูมิศาสตร์

- การสังเกต
- การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์
- การใช้เทคนิค และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
- การคิดเชิงพื้นที่
- การคิดแบบองค์รวม
- การใช้เทคโนโลยี
- การใช้สถิติพื้นฐาน

มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	geo – literacy	
		ความสามารถ	ทักษะ
๑. ระบุสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน	สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน	ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์	๑. การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ ๒. การรวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์ ๓. การจัดการข้อมูล ๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ๕. การสรุปเพื่อตอบคำถาม
๒. ระบุตำแหน่ง และลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในลูกโลก ปรากฏในลูกโลก แผนที่ และรูปถ่าย แผนที่ และรูปถ่าย	ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในลูกโลก แผนที่ และรูปถ่าย เช่นภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ดันไม้	-	๑. การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ ๒. การรวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์ ๓. การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ๕. การสรุปเพื่อตอบคำถาม
๓. สังเกตและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ	ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ เช่น ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาลต่าง ๆ	๑. ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ ๒. การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์	๑. การสังเกต ๒. การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ๓. การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์

มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจภูมิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต

มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	geo – literacy		
	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	ความสามารถ	ทักษะ
๑. อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์	ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นในการดำรงชีวิต	๑. ความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์ ๒. การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์	๑. การสังเกต ๒. การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์
	- ประเภททรัพยากรธรรมชาติ - ไร่แล้วไม่ทดแทนไป เช่น อากาศ แสงอาทิตย์ - ไร่แล้วหมดไป เช่น แร่ ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ - สร้างขึ้นใหม่ทดแทนได้ เช่น น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า - การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า	๑. ความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์ ๒. การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์	๑. การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ๒. การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
๓. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์	ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์	๑. ความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์ ๒. การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์	๑. การสังเกต ๒. การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์
๔. มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	- ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน - การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	๑. ความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์ ๒. การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ ๓. การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ	๑. การสังเกต ๒. การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์

คำชี้แจงในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

หน้าหน่วยการเรียนรู้

คำศัพท์เสริมความรู้

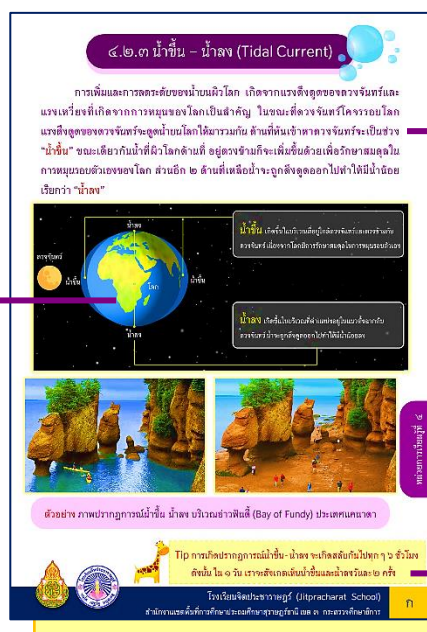
หัวข้อเรื่อง

แถบดัชนี

เนื้อหา

ภาพตัวอย่าง

ภาพอินโฟกราฟิก

หมายเลขหน้า

ข้อแนะนำ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ในการศึกษา สารภูมิศาสตร์ ผู้เรียนสามารถระบุสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ สังเกตและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ อธิบายความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พร้อมทั้งจำแนกและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดไป ที่ใช้แล้วหมดไป และสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้อย่างคุ้มค่า

โดยใช้แผนผัง แผนที่ รูปถ่าย และลูกโลกในการสืบค้น อธิบาย และสรุป ข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ใช้ทักษะทางภูมิศาสตร์ ด้านการสังเกต การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิค และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ทักษะทางภูมิศาสตร์ และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านการสื่อสาร ความสามารถในการคิด มีคุณลักษณะด้านมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีจิตสาธารณะ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

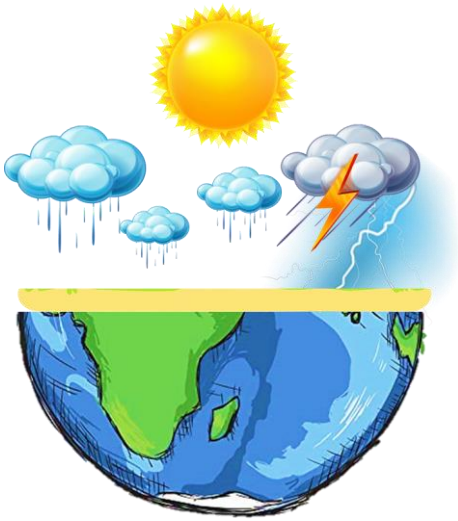
เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

(Geographical Instruments)

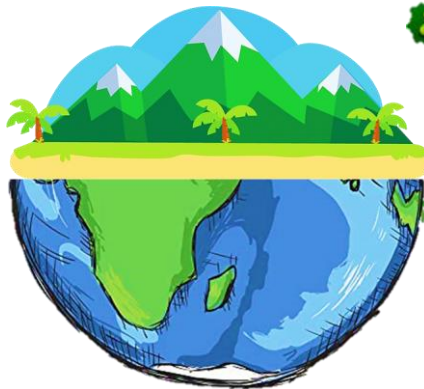
๑.๑ ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ (Positions and Physical Characteristics of Various Things)

สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา ที่ราบ ทะเล ฯ
เป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นผิวโลก เรียกว่า **ลักษณะทางกายภาพ** แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

ภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศที่เกิดขึ้นประจำ
ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเกิด
ติดต่อกันเป็นเวลานาน

ภูมิประเทศ

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของ
พื้นผิวโลก ซึ่งมีลักษณะ
แตกต่างกันไป เช่น ภูเขา
แม่น้ำ ที่ราบสูง หมู่เกาะ ที่ราบ
ชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่ม

ทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองหรือ
มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งคนเรา
นำมาใช้ประโยชน์ในการใช้
ดำรงชีวิต

๑.๒ แผนผัง (Diagrams)

เป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่เขียนย่อส่วนของสถานที่จริงที่มีพื้นที่ไม่กว้างมากนัก เช่น ห้องนอน หมู่บ้าน โรงเรียน ลงบนวัสดุพื้นผิวราบ โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏบนแผนผังได้ง่าย

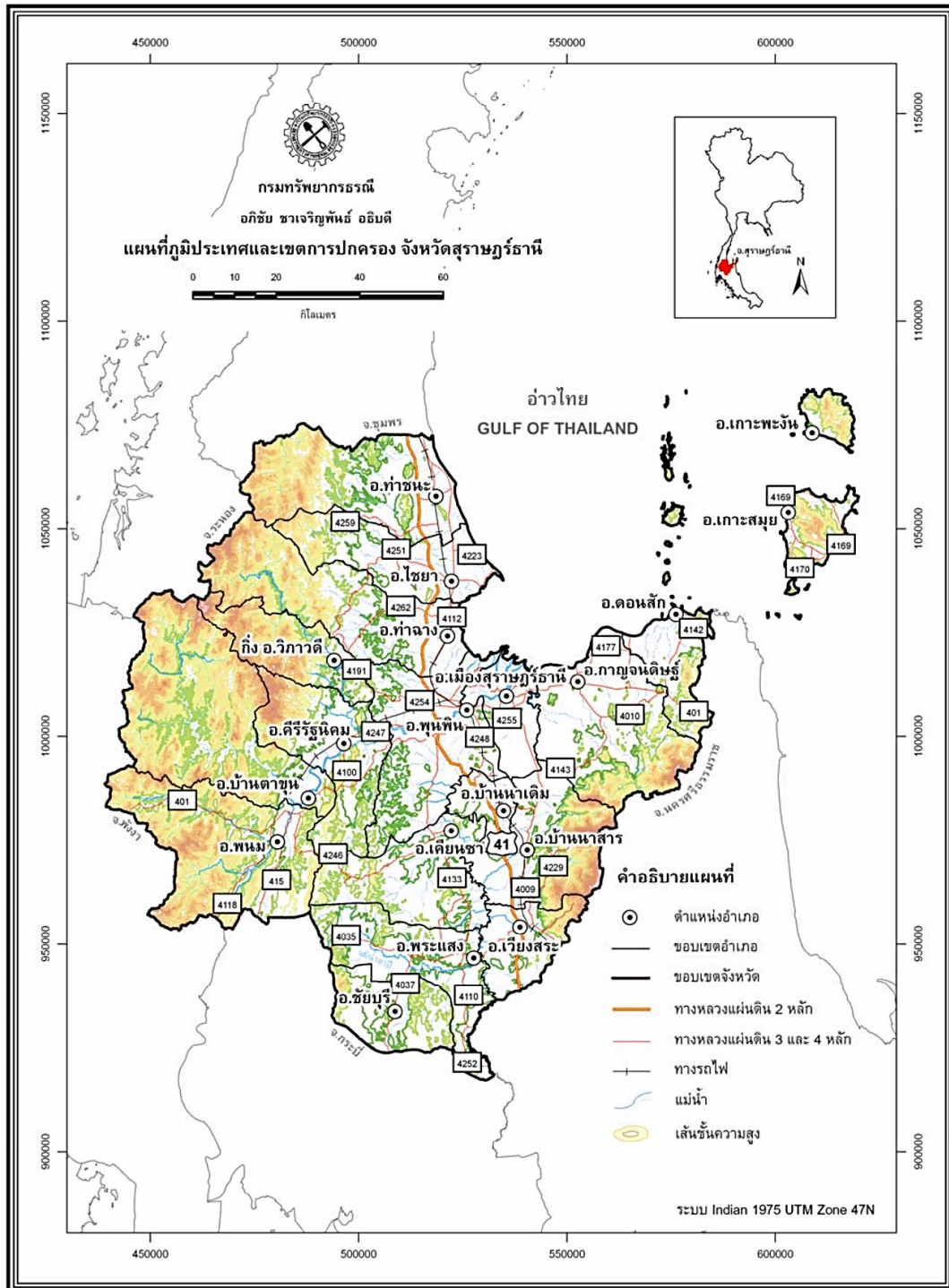

ตัวอย่าง แผนผังโรงเรียนจิตประชาราษฎร์ ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๓ แผนที่ (Maps)

ตัวอย่าง แผนที่ภูมิประเทศและเขตการปกครองจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

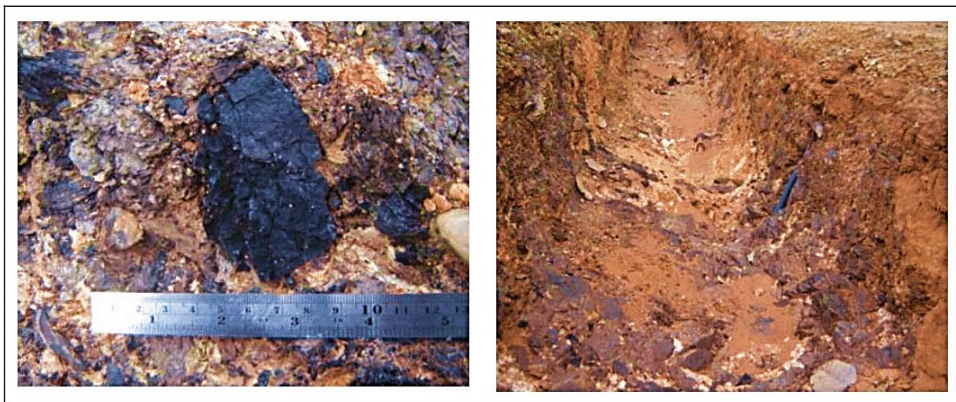
๑.๔ รูปถ่าย (Photographs)

เป็นรูปถ่ายที่ได้จากกล้องถ่ายรูป หรือกล้องจากโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแสดงลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ทางภูมิศาสตร์ เช่น ทะเล ที่ราบ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ชุมชน เมือง รูปถ่ายไม่สามารถบอกตำแหน่งที่ตั้งหรือทิศได้จึงควรใช้คู่กับเครื่องมือทางภูมิศาสตร์อื่น ๆ เช่น แผนที่

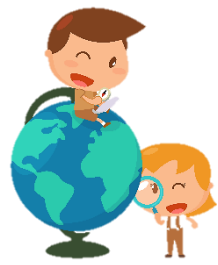
ตัวอย่าง รูปถ่ายแสดงลักษณะภูมิประเทศ เกาะนางยวน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

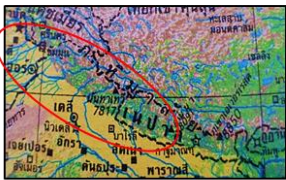
ตัวอย่าง รูปถ่ายถ่านหินที่สำนักสงฆ์บ่อถ่าน อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๕ ลูกโลก (Globe)

เป็นแบบจำลองของโลก โดยย่อส่วนของโลกลงบนพื้นผิววัตถุทรงกลม
บนผิวลูกโลกจำลองจะแสดงลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก

แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่
เช่น สีน้ำตาลแสดงให้เห็นว่าบริเวณนี้
เป็นเทือกเขาสูง

แสดงที่ตั้ง
เช่น ประเทศไทยตั้งอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร

มหาสมุทรอินเดีย

สัญลักษณ์

- สีฟ้า แทน แหล่งน้ำ ทะเล มหาสมุทร
- สีน้ำตาล แทน ภูเขา
- สีเขียว แทน ที่ราบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา

(Environment around Us)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

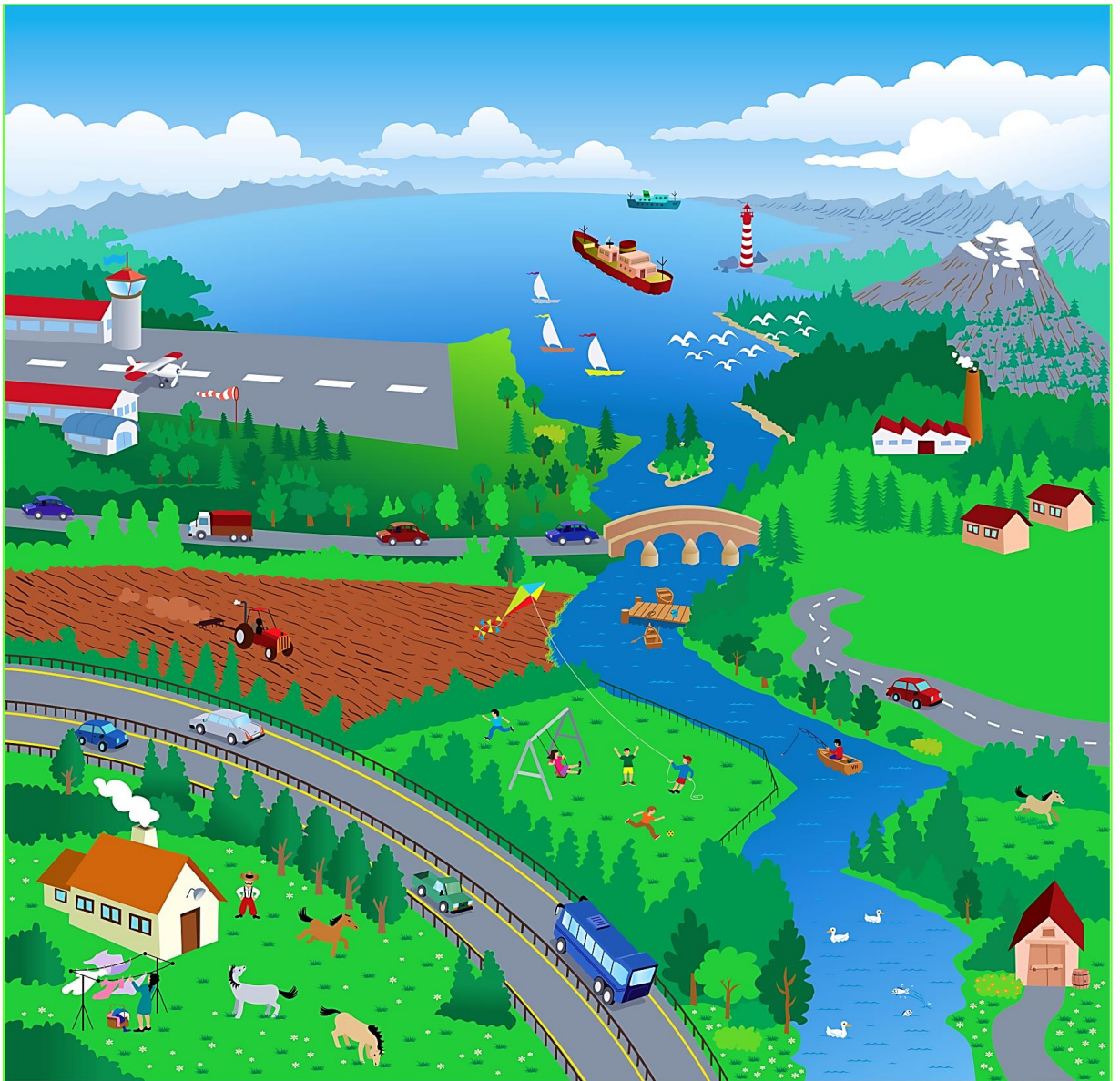
โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๑ สิ่งแวดล้อม (Environment)

สิ่งต่าง ๆ มากมายที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เราเรียกว่า สิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment)

๒.๑.๑ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า ฯลฯ สิ่งแวดล้อมประเภทนี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอาจใช้เวลาเร็วหรือช้าเพียงใดขึ้นอยู่กับชนิดและประเภท สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) สิ่งมีชีวิต (Biotic Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มีลักษณะและคุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งมีชีวิตเช่น พืช สัตว์และมนุษย์เราอาจจะเรียกรว่สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environment) ก็ได้

๒) สิ่งไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต อาจจะมองเห็นหรือไม่ก็ได้ เช่น ดิน น้ำ ก๊าซ อากาศ คว้น แร่ธาตุ เมฆ รังสีความร้อน เสียง ฯลฯ เราอาจเรียกรว่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้เช่นกัน

๒.๑.๒ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment)

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับการสั่งสอน สืบทอด และพัฒนากันมาตลอด ซึ่งได้แบ่งไว้ ๒ ประเภทคือ

๑) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ หรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถมองเห็นได้ เช่น บ้านเรือน เครื่องบิน โทรทัศน์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก หรือตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิต บางอย่างอาจมีความจำเป็นแต่บางอย่างเป็นเพียงสิ่งฟุ่มเฟือย

๒) สิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบสำหรับอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่ระบอบการปกครอง ศาสนา การศึกษา อาชีพ ความเชื่อ เจตคติ กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมที่มองไม่เห็นจะแสดงออกมาในรูปพฤติกรรม

๒.๒ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น (Importance of Natural Environment and Man-made Environment)

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)

- ใช้เป็นน้ำดื่มและน้ำใช้
- เป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ

- ใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย
- ใช้ปลูกพืช
- ใช้ปั้นเครื่องใช้ต่าง ๆ

- เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่า
- เป็นต้นกำเนิดแม่น้ำ
- เป็นแหล่งอาหาร

- ใช้ในการคมนาคม
- ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า

๒.๒ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น (Importance of Natural Environment and Man-made Environment)

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment)

- เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

- เป็นสถานที่ให้วิชาความรู้

- เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

୧୯

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

ทรัพยากรธรรมชาติ

และการจัดการสิ่งแวดล้อม

(Natural Resources and Management
of Environment)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

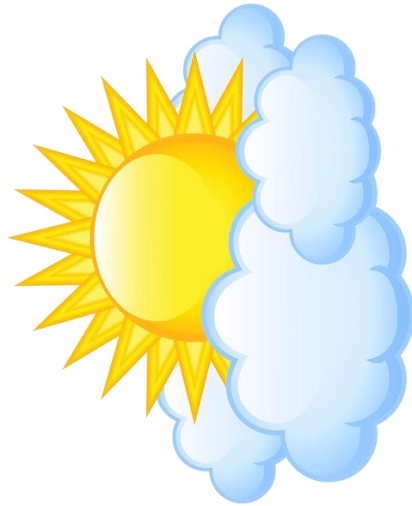
๓.๑ ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources)

ทรัพยากรธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อากาศ แสงอาทิตย์ ดิน แร่ น้ำมัน แก๊สธรรมชาติ ป่าไม้ เป็นต้น

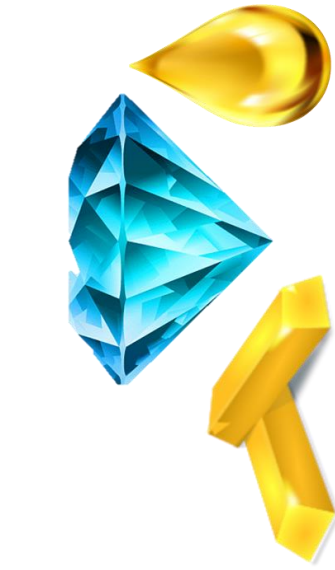

๓.๑.๑ ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ (Types of Natural Resources)

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป

เป็นทรัพยากรที่มีอยู่จำนวนมาก
และเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา
หากดูแลรักษาไม่ดี อาจทำให้เกิด
มลพิษ เช่น อากาศ แสงแดด

ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป

เป็นทรัพยากรที่ใช้เวลานานหลายล้านปี
กว่าจะเกิดขึ้นใหม่ เป็นทรัพยากรที่ใช้
แล้วหมดไป เช่น แร่ น้ำมัน ถ่านหิน
ก๊าซธรรมชาติ

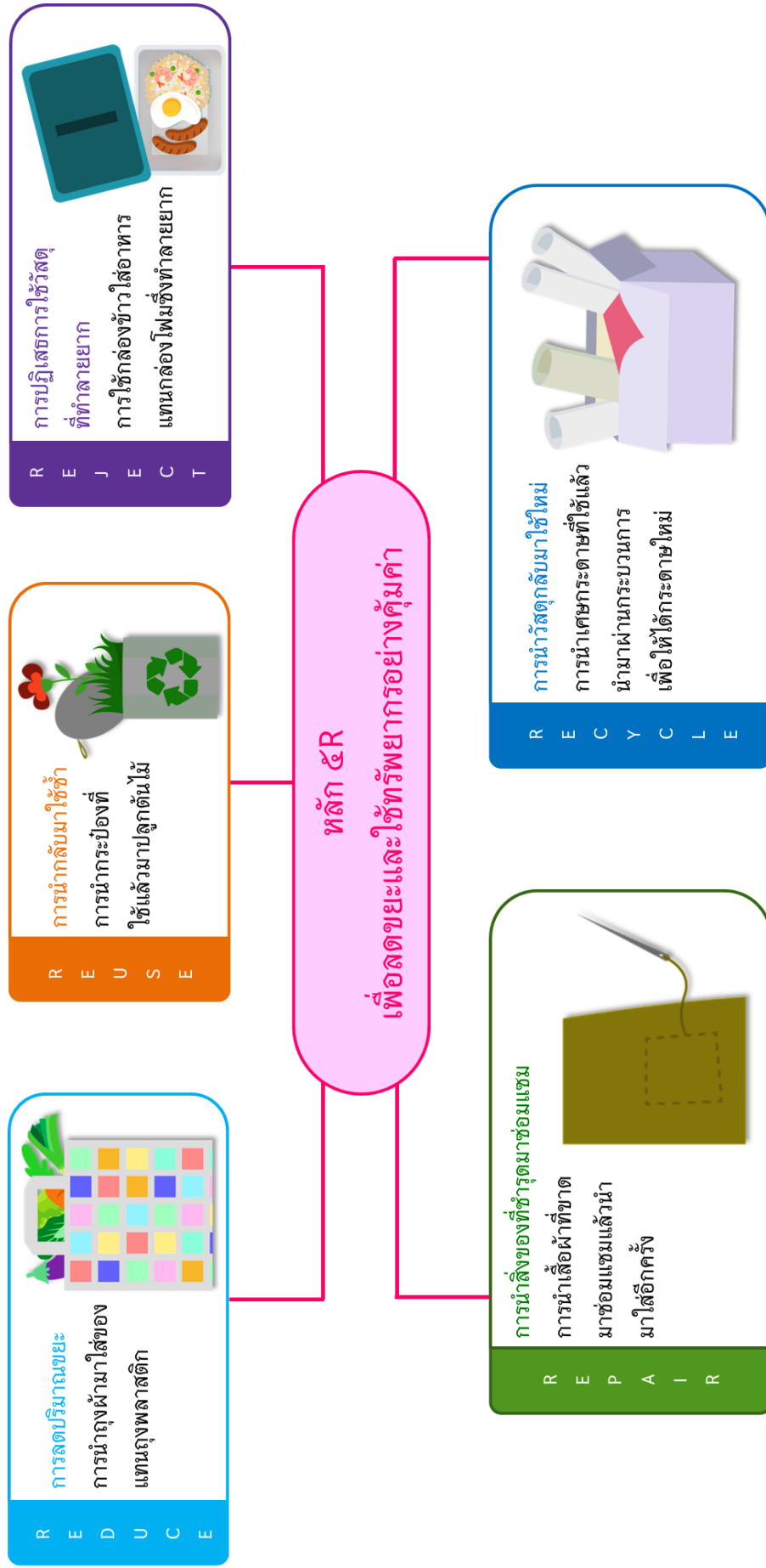
ทรัพยากรธรรมชาติที่สร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้

เป็นทรัพยากรที่คนเรานำมาใช้
และสามารถสร้างขึ้นใหม่ทดแทนได้หากมี
การดูแลรักษา อย่างถูกต้อง เช่น น้ำ ดิน
ป่าไม้ สัตว์ป่า

๓.๑.๒ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า (Worthwhile Use of Natural Resources)

เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
นอกจากนี้ยังเป็นการลดจำนวนขยะในสิ่งแวดล้อมให้ลดน้อยลง ซึ่งมีหลักการดังนี้

๓.๒ การจัดการสิ่งแวดล้อม (Management of Environment)

๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม
(Environmental Changes)

๓.๒.๒ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน
(Impact of Environmental Changes on Schools)

๓.๒.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
(Management of Environment in Schools)

๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม (Environmental Changes)

สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง มีดังนี้

๑) กระบวนการตามธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟปะทุ น้ำไหล ฝนตก

กระบวนการตามธรรมชาติทำให้สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น

- กระบวนการเซาะกร่อนจากน้ำไหล
- ทำให้ภูมิประเทศเปลี่ยนแปลง เช่น การทับถมจากตะกอนกลายเป็นดอน
- ทำให้พืชพรรณและสัตว์ป่าเปลี่ยนแปลง เช่น น้ำท่วมป่า ไฟไหม้ป่า

๒) การกระทำของมนุษย์

- การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เช่น การปลูกป่า กำหนดเขตอนุรักษ์ป่าไม้
- การเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี เช่น การตัดไม้ ทำลายป่า ใช้สารเคมี เป็นต้น

๓.๒.๒ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน (Impact of Environmental Changes on Schools)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน สาเหตุ มี ๒ ประการ

๑

เกิดจากธรรมชาติ

เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ส่งผลให้โรงเรียน
เกิดความเสียหาย ขาดrupt ทรุดโทรม ไม่สามารถใช้
สถานที่ในโรงเรียนได้

๒

เกิดจากมนุษย์ มีหลายประการ

- ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียงกับโรงเรียน ทำให้อากาศเสีย ส่งผลให้ครูและนักเรียนมีสุขภาพที่ไม่ดี
- ไม่ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ต่าง ๆ เช่น ไม่ทำความสะอาดห้องน้ำหลังใช้เสร็จ การขีดเขียนผนังห้องเรียน ส่งผลให้ห้องเรียนสกปรก
- ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้โรงเรียนสกปรก เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค

๓.๒.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Management of Environment in Schools)

การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นหน้าที่ของทุกคนในโรงเรียน ที่ต้องช่วยกัน
จัดการและดูแลรักษา เพื่อให้ทุกคนใช้ชีวิตภายในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข
การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีดังนี้

ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง
และคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถัง

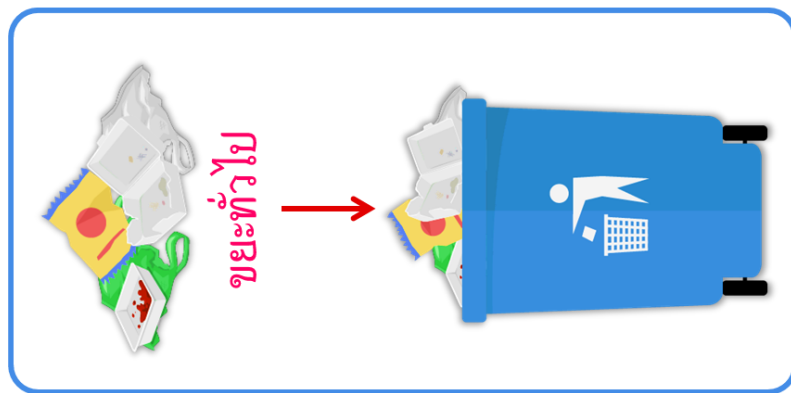
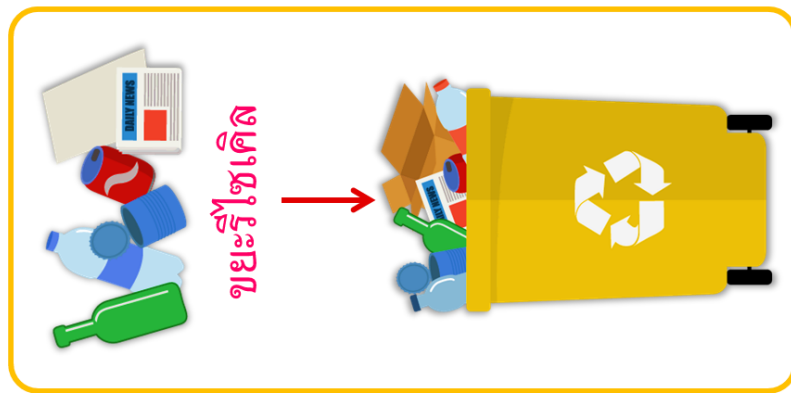
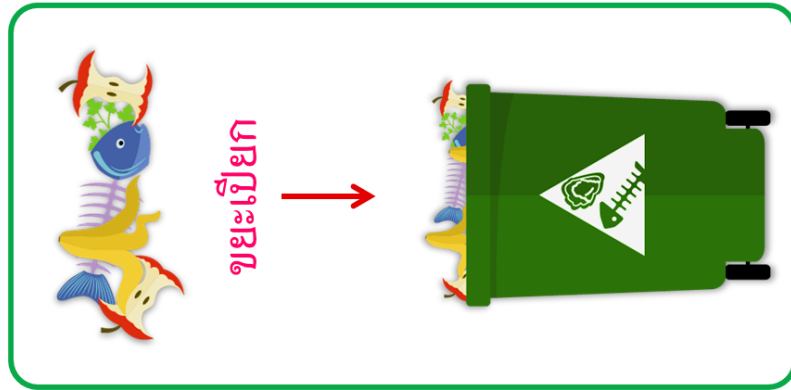
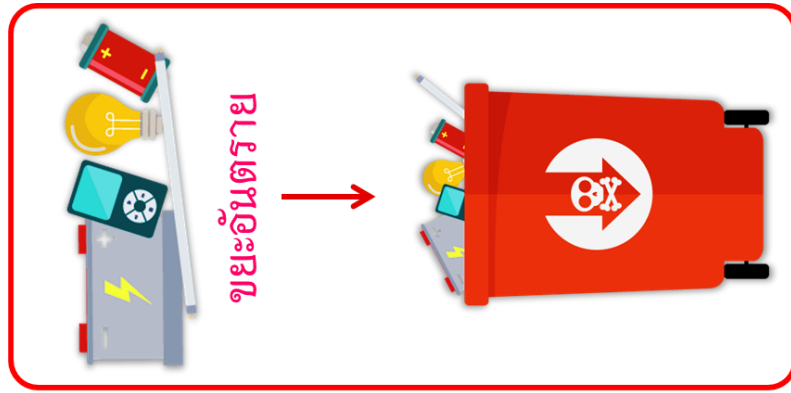
ช่วยกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน
เช่น การจัดกิจกรรม ๕ ส. ทำให้ทุกคน
มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

นักเรียนจัดเวรช่วยกัน
ทำความสะอาดภายในห้องเรียน

๓.๒.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Management of Environment in Schools)

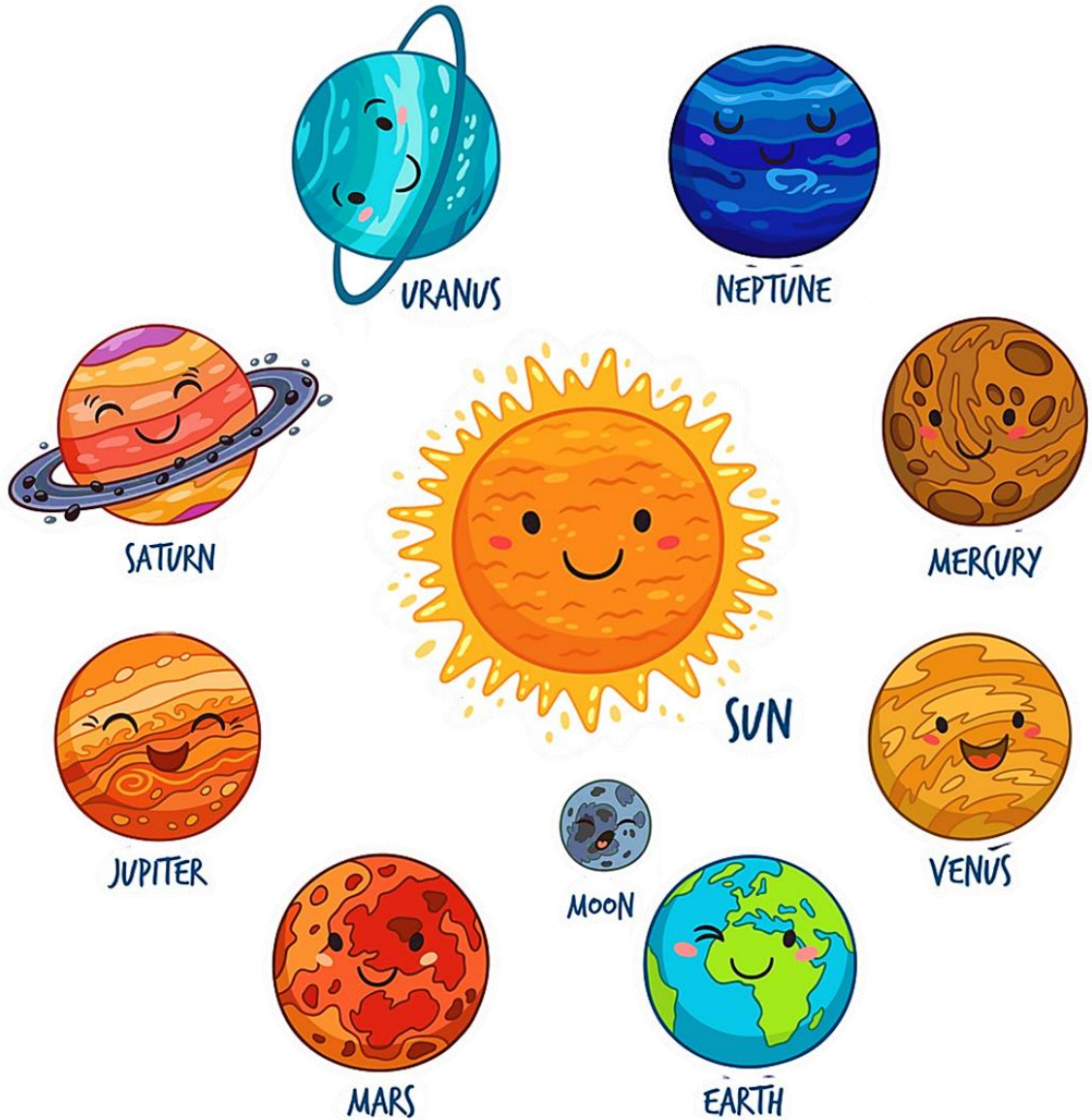

๓.๒.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Management of Environment in Schools)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์

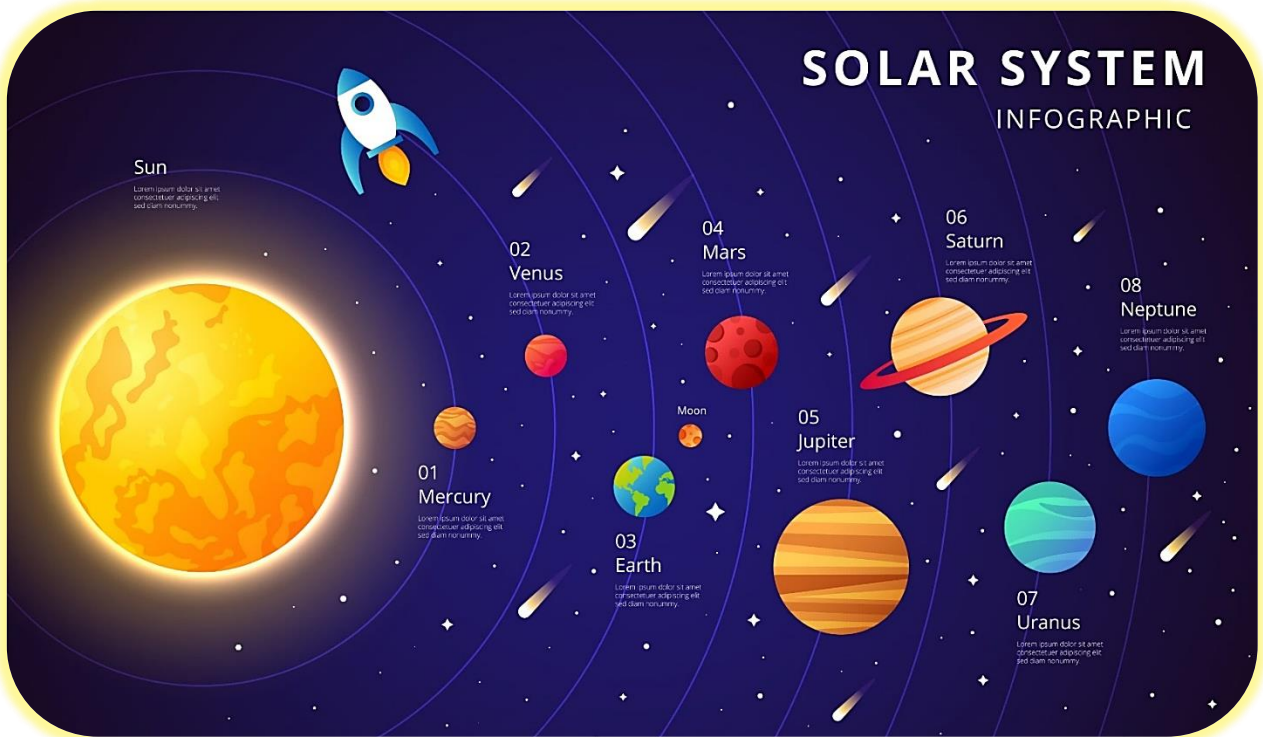
(Relationships among the Earth, the Sun and the Moon)

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

๔.๑ ระบบสุริยะ (Solar System)

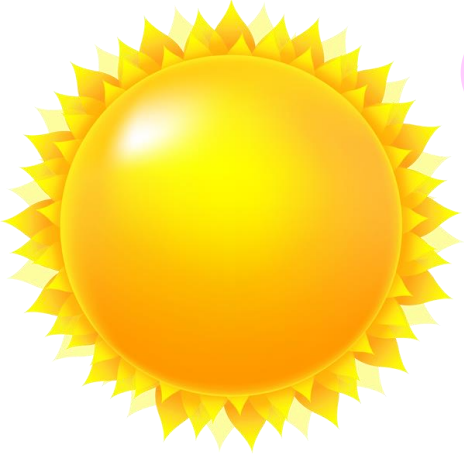

ระบบสุริยะ คือ ระบบดาวที่มีดาวฤกษ์เป็นศูนย์กลาง และมีดาวเคราะห์ (Planet) เป็นบริวารโคจรรอบอยู่โดยรอบ เมื่อสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต สิ่งมีชีวิตก็จะเกิดขึ้นบนดาวเคราะห์เหล่านั้น หรือ บริวารของดาวเคราะห์เองที่เรียกว่าดวงจันทร์ (Satellite) ระบบสุริยะประกอบด้วยดวงอาทิตย์ (The sun) เป็นศูนย์กลาง มีดาวเคราะห์ (Planets) ๘ ดวง เรียงตามลำดับ จากในสุดคือ ดาวพุธ ดาวศุกร์ โลก ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี ดาวเสาร์ ดาวยูเรนัส และดาวเนปจูน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

๔.๑ ระบบสุริยะ (Solar System)

ดวงอาทิตย์ (The Sun)

- เป็นดาวฤกษ์ขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ
- มีดาวเคราะห์บริวาร ๘ ดวง โคจรรอบโดยรอบ
- เป็นแหล่งพลังงานความร้อนและกำเนิดแสงสว่างที่สำคัญของโลก

โลก (The Earth)

- เป็นดาวเคราะห์ ไม่มีแสงสว่างในตัวเอง และเป็นบริวารของดวงอาทิตย์
- โคจรรอบดวงอาทิตย์ครบ ๑ รอบ ใช้เวลา ๑ ปี หรือ ๓๖๕ วัน
- หมุนรอบตัวเองครบ ๑ รอบ ใช้เวลา ๒๔ ชั่วโมง

ดวงจันทร์ (The Moon)

- เป็นดาวเคราะห์ที่เป็นบริวารของโลก และอยู่ใกล้โลกมากที่สุด
- โคจรรอบโลก และเคลื่อนที่ตามโลกที่โคจรรอบดวงอาทิตย์

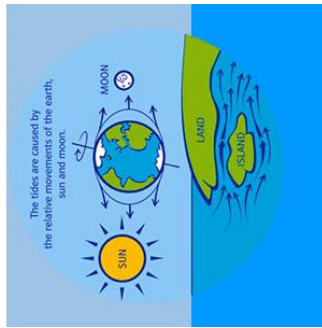

๔.๒ ปรากฏการณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (Phenomena among the Earth, the Sun and the Moon)

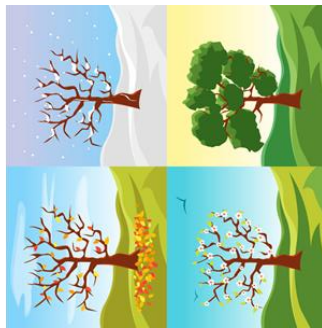
น้ำขึ้น – น้ำลง (Tidal Current)

กลางวัน – กลางคืน (Daytime - Nighttime)

ฤดูกาล (Seasons)

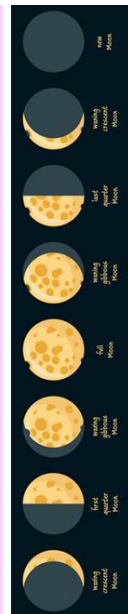

จันทรุปราคา (Lunar Eclipse)

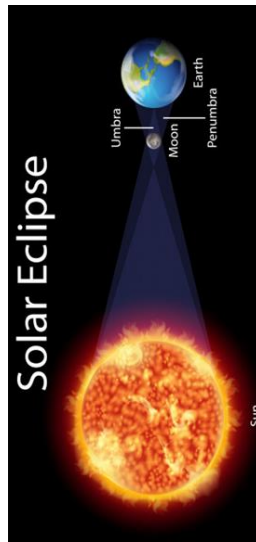

ข้างขึ้น – ข้างแรม

(Waxing Moon – Waning Moon)

สุริยุปราคา (Solar Eclipse)

๔.๒.๑ กลางวัน – กลางคืน (Daytime - Nighttime)

เกิดจากการที่โลกหมุนรอบตัวเอง ๑ รอบ ใช้เวลา ๒๔ ชั่วโมงหรือ ๑ วัน และโคจรรอบดวงอาทิตย์ไปด้วย แสงสว่างที่ส่องมายังโลกในแต่ละบริเวณ ไม่เท่ากัน

ซีกโลกด้านที่ไม่ได้รับแสงอาทิตย์เป็น **เวลากลางคืน**
คนส่วนใหญ่จะนอนหลับพักผ่อนร่างกาย

ซีกโลกด้านที่ได้รับแสงอาทิตย์เป็น **เวลากลางวัน**
คนส่วนใหญ่จะทำกิจกรรม เช่น เรียนหนังสือ ทำงาน เล่นกีฬา

กลางวัน (Daytime)

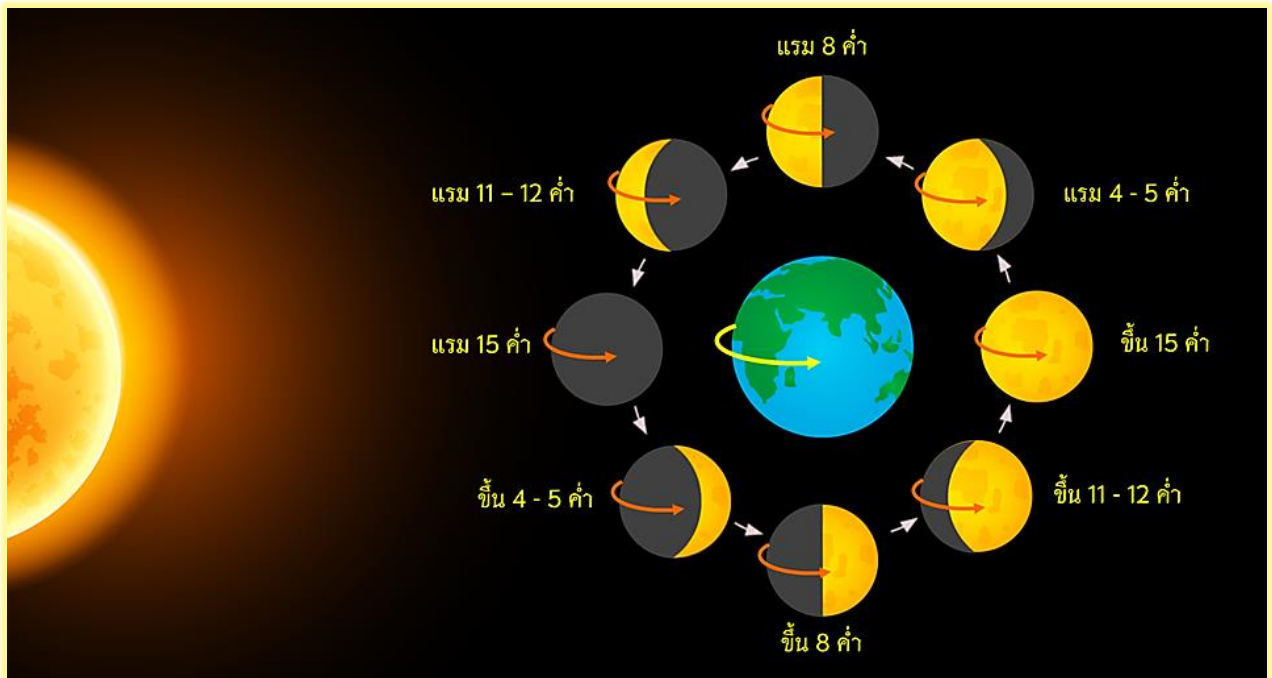
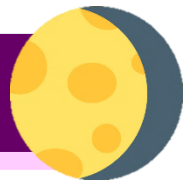

กลางคืน (Nighttime)

โลกหมุนรอบตัวเอง ทำให้เกิด “กลางวัน – กลางคืน” ขณะที่โลกหมุนรอบตัวเอง ก็หมุนรอบดวงอาทิตย์ด้วย ทำให้เกิด “ฤดูกาล”

๔.๒.๒ ข้างขึ้น – ข้างแรม (Waxing Moon - Waning Moon)

ดวงจันทร์มีการเคลื่อนที่ ๒ แบบ คือ การหมุนรอบตัวเอง และหมุนโคจรรอบโลก ทำให้คนบนโลกมองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะแตกต่างกัน

การเกิดข้างขึ้น –ข้างแรม เกิดจากการสะท้อนแสงของดวงอาทิตย์จากตำแหน่งที่ต่างกัน ทำให้บางคนมองเห็นดวงจันทร์เป็นรูปเสี้ยว บางคนดวงจันทร์สว่างเต็มดวง หรือบางคนมองไม่เห็นดวงจันทร์เลย

ข้างขึ้น : ช่วงเวลาที่มองเห็นดวงจันทร์ค่อย ๆ สว่างขึ้นในแต่ละคืนจนสว่างเต็มดวง เรียกช่วงเวลานี้ว่าข้างขึ้น มีระยะเวลาประมาณ ๑๕ วัน

ข้างแรม : ช่วงเวลาที่มองเห็นดวงจันทร์ค่อย ๆ มืดลงในแต่ละคืนจนมืดสนิททั้งดวง เรียกช่วงเวลานี้ว่าข้างแรม มีระยะเวลาประมาณ ๑๕ วัน

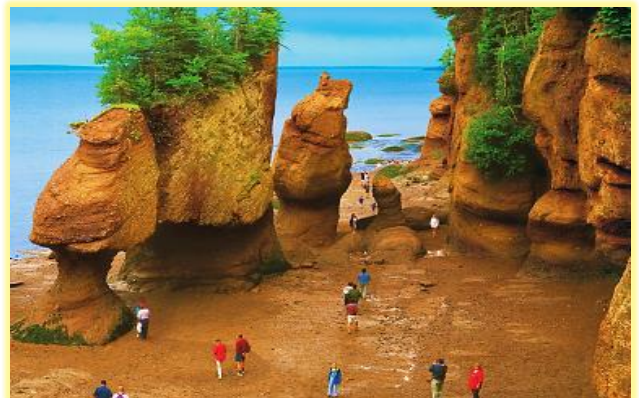
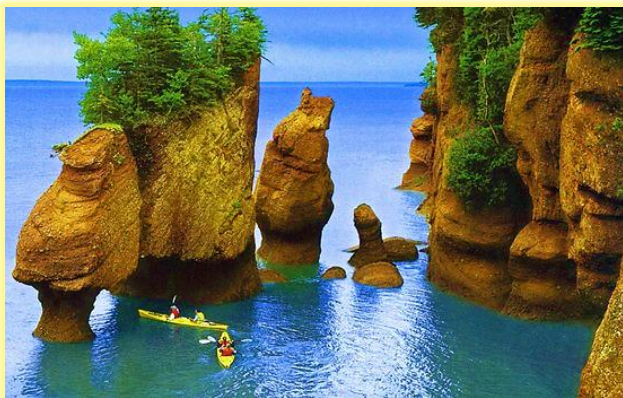

Tip วันขึ้น ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์อยู่ตรงข้ามกับดวงอาทิตย์ ดังนั้น เราจะเห็นดวงจันทร์ขึ้นทางทิศตะวันออก
ข้างขึ้น : เราจะเห็นดวงจันทร์ในช่วงหัวค่ำ
ข้างแรม : เราจะเห็นดวงจันทร์ในช่วงเช้ามืด

๔.๒.๓ น้ำขึ้น – น้ำลง (Tidal Current)

การเพิ่มและการลดระดับของน้ำบนผิวโลก เกิดจากแรงดึงดูดของดวงจันทร์และแรงเหวี่ยงที่เกิดจากการหมุนของโลกเป็นสำคัญ ในขณะที่ดวงจันทร์โคจรรอบโลก แรงดึงดูดของดวงจันทร์จะดูดน้ำบนโลกให้มารวมกัน ด้านที่หันเข้าหาดวงจันทร์จะเป็นช่วง “น้ำขึ้น” ขณะเดียวกันน้ำที่ผิวโลกด้านที่ อยู่ตรงข้ามก็จะเพิ่มขึ้นด้วยเพื่อรักษาสสมดุลในการหมุนรอบตัวเองของโลก ส่วนอีก ๒ ด้านที่เหลือน้ำจะถูกดึงดูตออกไปทำให้น้ำน้อยเรียกว่า “น้ำลง”

ตัวอย่าง ภาพปรากฏการณ์น้ำขึ้น น้ำลง บริเวณอ่าวฟันดี (Bay of Fundy) ประเทศแคนาดา

Tip การเกิดปรากฏการณ์น้ำขึ้น-น้ำลง จะเกิดสลับกันไปทุก ๆ ๖ ชั่วโมง ดังนั้น ใน ๑ วัน เราจะสังเกตเห็นน้ำขึ้นและน้ำลงวันละ ๒ ครั้ง

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

๔.๒.๔ ฤดูกาล (Seasons)

ฤดูกาลเกิดจากโลกหมุนรอบตัวเอง ขณะเดียวกันโลกก็โคจรรอบดวงอาทิตย์ โดยหมุนทวนเข็มนาฬิกาจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก แกนของโลกเอียงทำมุม ๒๓.๕ องศา คงที่ตลอดเวลา ฤดูกาลในโลก สามารถแบ่งได้ ๔ ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว สำหรับประเทศไทยมีฤดูกาล ๓ ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ยกเว้นภาคใต้มีเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน การโคจรรอบดวงอาทิตย์ของโลกและความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ทำให้บริเวณต่าง ๆ บนพื้นโลกได้รับแสงสว่างไม่เท่ากัน จึงเกิดฤดูกาลต่าง ๆ สลับกันไปในเวลา ๑ ปี หรือ ๓๖๕ วัน

ประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร

ทำให้มีอากาศแบบร้อนชื้น จึงเกิดฤดูกาล

๓

ฤดูกาล

ฤดูร้อน

ฤดูฝน

ฤดูหนาว

ภาคใต้ ของประเทศไทยมีเพียง ๒ ฤดู คือ

ฤดูร้อน

ฤดูฝน

เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่านทะเล
ในฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

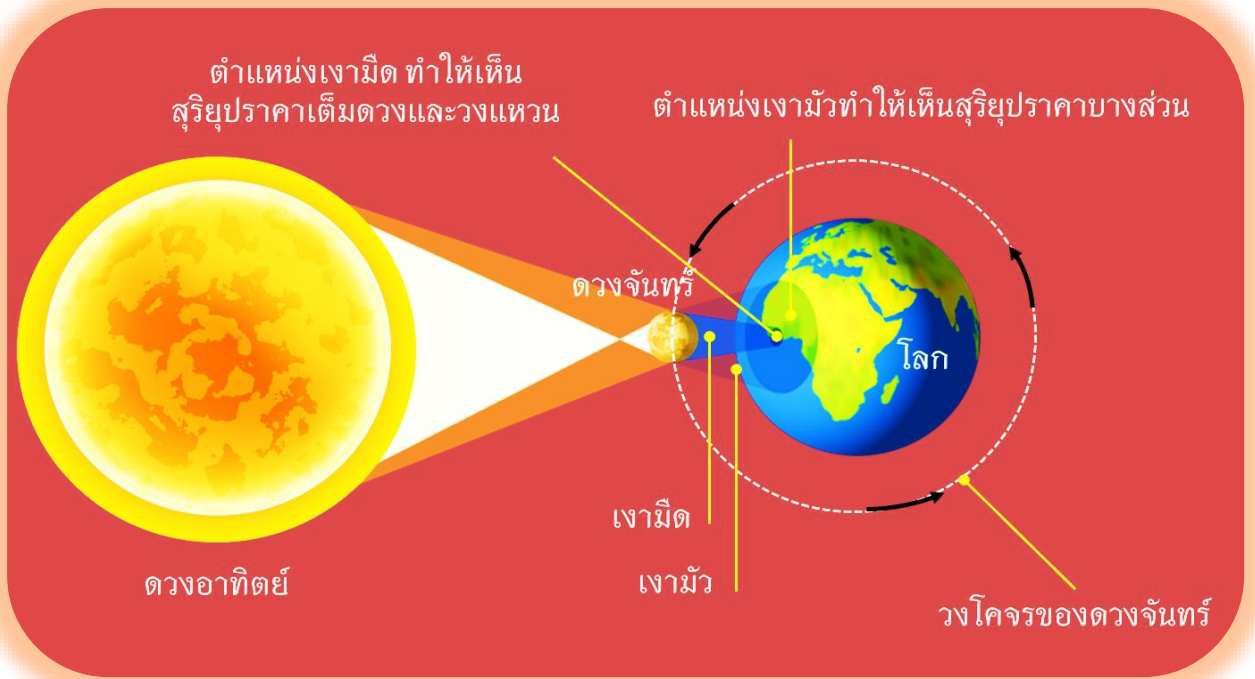
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
------	------	-------	-------	------	-------	------	------	------	------	------	------

โรงเรียนจิตประชาราษฎร์ (Jitpracharat School)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ กระทรวงศึกษาธิการ

๔.๒.๕ สุริยุปราคา (Solar Eclipse)

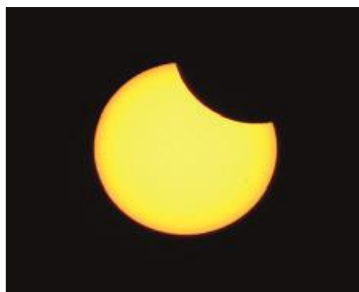

เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่ดวงจันทร์ โลก และดวงอาทิตย์ โคจรมาอยู่ในแนวเส้นตรง ทำให้ดวงจันทร์บังดวงอาทิตย์ และเงาของดวงจันทร์ จีตกมาที่บริเวณต่าง ๆ บนโลก

การเกิดสุริยุปราคาจะสังเกตเห็นได้เฉพาะในช่วงเวลากลางวัน เกิดได้ ๓ ลักษณะ

เต็มดวง

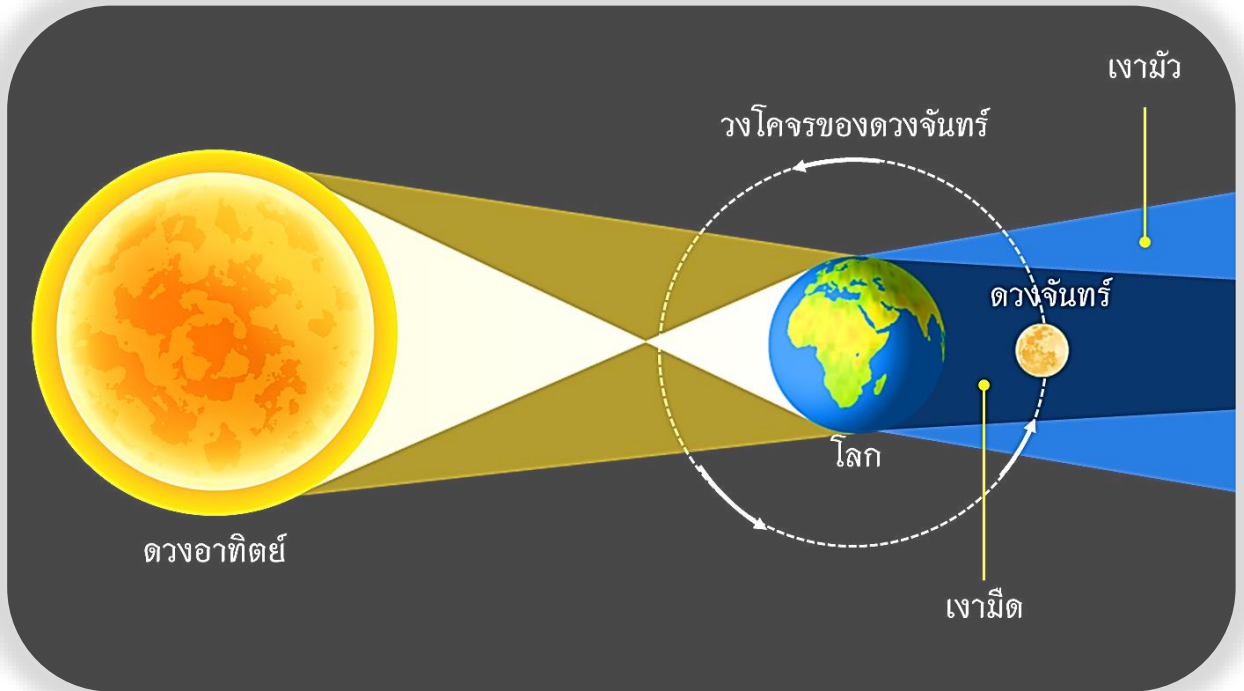
บางส่วน

วงแหวน

๔.๒.๖ จันทรุปราคา (Lunar Eclipse)

เกิดจากการที่โลกบังแสงดวงอาทิตย์ไม่ให้ไปกระทบที่ดวงจันทร์
โดยโลกอยู่ระหว่างดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์ ทำให้เงาของโลกไปบังดวงจันทร์

การเกิดจันทรุปราคาจะสังเกตเห็นได้เฉพาะในช่วงเวลากลางคืน เกิดได้ ๓ ลักษณะ

เต็มดวง

บางส่วน

เงามัว

บรรณานุกรม

- กวี วรรณ และคณะ. (๒๕๖๓). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กิตติคุณ รุ่งเรือง. (๒๕๕๖). การจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์ (The Management of Geography Instruction). กรุงเทพฯ : บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- โครงการตำราวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มูลนิธิ สอน. (๒๕๕๗). ภูมิศาสตร์กายภาพ (Physical Geography). กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- _____. (๒๕๕๗). ภูมิศาสตร์เทคนิค (Geographic Techniques). กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ณัฐพร ยวงเงิน. (๒๕๖๒). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ. (ม.ป.ป.). แผนที่ภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์ สมบูรณ์แบบ (WORLD ATLAS). กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๖๐). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

[illegible]

ทนุโต เสฏโฐ มนุสเสสสุ

โรงเรียนจิตประจักษ์ราษฎร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีธานี เขต ๓

กระทรวงศึกษาธิการ